

## AXIOMATA.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas. JUVEN.

Instar multorum est, quem Jupiter æquus amavit. *Ibid.*

Neminem gravat, quod æquo quilibet facit modo.

## AUCTORES.

Josephus Langius, in *Polyantha* V, eodem.

Alphonsus Rodriguez, p. III, tr. I, c. XIV.

Nicolaus Lancizius, opusc. XIII, c. VIII.

## ACEDIA.

## QUOAD ESSENTIAM.

**DEFINITIO.** — Acedia est tædium spirituales boni quo quis negligit bona debita inchoare, aut coepita perficere; ut S. Bernardus describit. IN ERIST.

S. Gregorius dicit eam esse languidam dejectionem utriusque hominis de virtutum laudabili exercitio. Sed et alii SS. Patres per eam communiter intelligunt tædium in exercitiis actionibus piis ad salutem necessariis.

Juxta S. Thom. Acedia est remissi animi languor ad bene operandum, præsertim vero tristitia est de re spirituali. Quæ has gignit filias: Malitiam rancorem, pusillanimitatem, desperationem, torporem circa præcepta necessaria, mentisque circa res illicitas evagationem. S. TH. II, III, q. xv, art. 1.

Juxta S. Damascenum vero acedia est quedam tristitia aggravans quæ scilicet ita deprimit animum hominis, ut nihil ei agere libeat, sicut ea, quæ sunt acida, frigida sunt. *Ib.* art. 4.

Et ideo acedia importat quoddam tædium operandi, ut patet per hoc, quod dicitur in Glossa super illud psalmi: Omnem escam abominata est anima eorum. A quibusdam dicitur, quod acedia est torpor mentis, bona negligentis inchoare. S. Bonaventura, S. Augustinum sectatus, eam definit: Tædium interni boni. S. BONAV. p. I, cons. VII.

Denominatur a græca voce, significans tristitiam ac tædium, quia per eam anima tædium habet de omni spirituali difficili, etc. Desidia dicitur, quasi desistentia; negli-

gentia vero magis respicit significationem propriam, scilicet omissionem circumstantiæ debite; quasi non diligentia; sunt autem comites negligentiae, torpor et pigritia, quæ, quamvis sint idem, tamen pigritia dicitur, eo quod pigeat difficultas laboris; torpor vero aspicit appetitum quietis.

**DIVISIO.** — Varie a variis dividitur. 1. Marchantius juxta definitionem S. Bernardi supra traditam assignat duas species, quarum prior est, quæ bona opera cum tædio, et tristitia aggredimur; posterior, quæ inchoata bona ex tædio intermittuntur. In *Horto Past.*

2. Jacobus Alvarez in mortalem et venialem dividit, quarum prior morti spirituali comparatur, de qua S. Paulus dixit: Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. *EPH. v, 14.*

Et Siracides: Tabitudo et mors imminet in mandatis ejus. *ECCL. XXVIII, 37.*

Posterior somnus spiritualis vocatur, de quo S. David locutus est: Dormitavit anima mea præ tædio. *PS. CVIII, 28.*

**ACTUS.** — In exercitiis spiritualibus remisse se gerere; meditari sine fructu; orare sine devotione; conscientiam suam cursim examinare; legere, quæ delectent, non quæ moveant; in confessione durum, in communione lapidem et sine sensu existere; in exhortationibus spiritualibus sponte ad aliena distrahi, ita ut cum Israelitis dicat: Anima mea nauseat super cibo isto levissimo. *NUM. XXII, 5.*

Nunquam se colligere; nam ut recte Thomas Kempensis ait: Si fortiter proponens saepe deficit, quid ille qui raro aut minus fixe aliquid proponit? *LIV. III, c. XIX, §2.*

Proposita sua assidue mutare; nam, ut idem dixit: Si pietatis causa, aut fraternæ utilitatis proposito quandoque consuetum omititur exercitium, facile postea poterit recuperari. Si autem tædio animi, aut negligentia facile relinquatur, satis culpabile est, et nocivum sentietur.

Otium et carnalia desideria sectari; nam ut recte S. Gregorius dixit, mens, quia se ad superiora stringenda non dirigit, neglectam se inferius per desideria expandit. Et dum studiorum sublimium vigore non constringitur; cupiditatis infimæ fame sauciatur, ut, quo se per disciplinam ligare dissimulat, eo se esuriens per voluptatum desideria spargat. S. GREG. I. III *Past. XVI.*

Cui recte per Salomonem dicitur: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei. *PROV. XXVI, 4.*

Colloquia inutilia querere et frequentare; nam, ut iterum pius Asecta ait: Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab invicem consolari quærimus et cor diversis cogitationibus fatigatum optamus relevare. *L. I, 2, 40.*

Ferventes homines aversari, et Patres Spirituales fugere; de quo gradu sic loquitur S. Laurentius Justinianus: Instigant livore detractionibus lingue habenas laxant (tepidi fratres) et vitam proximorum murmurationibus dilaniare non cessant, observant gressus, verba discutunt, et mores illorum, quibus invident, semper dijudicant. Eorum derogant devotionibus, eorum virtutibus læcessunt, eorumque bonis operibus affliguntur. Facile et pro minimo adversus eos, qui æmulantur, turbantur, nec spiritu livoris agitati suum valent cohibere vel dissimulare furorem. Non possunt pacifice loqui, sed mox, ut verba protulerint, fervore intrinsicis inchoant, forisque contumeliosa verba jaculantur. Bonum illorum malum dicunt, sed vel utinam malum bonum. Insanabilis prorsus istorum est languor; non enim placantur blanditiis, non mulecentur obsequiis, non rationibus acquiescunt. Quin potius, quemadmodum lignum accenditur additione lignorum, ita et horum passio augetur multiplicatione virtutum. S. LAUR. *JUST. de dis. Mon. XII.*

**FILLE ACEDIE.** — S. Isidorus sequentes septem filias ei assignat, quæ sunt, otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verboritas, curiositas. S. ISID. I. III, *de summo bono. XXXVII, ap. S. Th. cit.*

## EX S. SCRIPTURA.

**QUALITAS.** — Vade ad formicam, o piger, et considera vias ejus, et discite sapientiam: quæ eum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, et congregat in messe, quod comedit. *PR. VI, 6.*

Vult, et non vult piger: arare noluit, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei. *PR. XIII, 4.*

Habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam primam dereliquisti. Memor esto

itaque, unde excederis, et age poenitentiam, et prima opera fac. *ECCL. IX, 40.*

Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. *HEBR. XII, 12.*

Propter quod remissas manus et soluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur. *IB. XXVI, 13, 14.*

Dicit piger, leo est in via, et leena in itineribus: sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua, et laborat si ad os suum eam converterit. Sapienter sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. *IB. 15, 16.*

**DAMNUM.** — Pigrum dejicit timor: animæ autem effeminatorum esurient: qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. *PR. XVIII, 8.*

Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum, custodit animum suum. Qui autem negligit viam suam, mortificabitur. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. *IB. XIX, 16.*

Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari: tota die concupiscit et desiderat: qui autem justus est tribuet, et non cessabit. *IB. XXI, 25.*

Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate. *IB. XXVIII, 19.*

In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, aperti sunt iniquitate et impietate sua. *PS. LXXII, 5.*

Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter; vel, ut septuaginta translulerunt, negligenter. *JER. LXVIII, 10.*

Sic stulti estis, ut, cum spiritu cœperitis, nunc carne consumimini. *GAL. III, 3.*

Videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam, et nihil invenit in ea, nisi folia tantum, et ait illi: Nunquam te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea. *MATTH. XIII, 19.*

Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, et venit quærens fructum in illa, et non invenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, et non invenio; succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat? At ille respondens, dicit



illi: Domine, dimitte illam et hoc anno, usquequod fodiam circa illam, et mittam stercora; et si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. *LUC. XIII, 6.*

Ego sum vitis, et Pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollat eum; et omnem qui fert fructum, pergabit illum, ut fructum plus afferat. *JOAN. XV, 1.*

Serve male et piger, sciebas quia meto, ubi non semino, et congreco, ubi non sparsi, oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, et veniens ego recepissem utique, quod meum est, cum usura. Tollite itaque ab eo talentum, et date ei, qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, et abundabit; ei autem, qui non habet, et quod videtur habere, auferetur ab eo. Et inutilem servum eiecit in tenebras exteriores: illic erit fletus, et stridor dentium. *MATTH. XXV, 16.*

Videte, vigilate et orate; nescitis enim quando tempus sit, etc. Vigilare ergo, (nescitis enim quando Dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane) ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico: vigilate. *MARC. XIII, 33, 35.*

Surge qui dormis et exurge a mortuis, et illuminebis te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis, etc. redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. *EPH. V, 14.*

Esto vigilans, et confirma cetera, quæ mortura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo; in mente ergo habes, qualiter acceperis, et audieris, et serva, et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, et nescies, qua hora veniam ad te. *AP. III, 2.*

A diebus autem Joannis Baptistæ usque nunc, regnum Cælorum vim patitur et violenti rapiunt illud. *MATTH. II, 12.*

Omnis piger in egestate est. Quisquam occidit pigrum, noluit enim quidquam operari. *PA. XXI, 3 et 6.*

Inutilem servum eiecit in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium. *MATTH. XXII, 13.*

Servus, qui cognovit voluntatem domini sui, et non se preparavit, et non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis. *LUC. XII, 47.*

Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollent eum. Si quis in me non

manserit, mittetur foras, sicut palmes, et aresecet, et colligent eum, et in ignem mittetur, et ardet. *JOAN. XV, 2.*

Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. *PA. X, 4.*

Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via justorum absque offendiculo. *PA. XV, 19.*

Per agrum pigri hominis transivi, et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urticae, et operuerant superficiem ejus spinæ, et maceria lapidum destructa erat. *IB. XXIV, 30.*

Usquequo, piger, dormis? Usquequo de somno consurges? Parum, inquam, dormis, modicum dormitabis, pauxillum manus conferes, ut quiescas? et veniet tibi quasi cursor egestas, et mendicitas, quasi vir armatus. *IB. 32.*

Qui congregat in messe filius sapiens est: qui autem stertit in aestate, filius confusionsis. *PA. X, 5.*

Utinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te emovere ex ore meo. *APOC. II, 15.*

Jam securis ad radicem posita est. Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mitetur. *MATTH. III, 10.*

#### EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — O Homo imprudens, millia millium ministrant ei, et decies centena millia assistunt ei, et tu sedere præsumis. *S. BERN. in Ser.*

Vult, et non vult piger. Pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Deo, et non laborare pro Deo. Delectant præmia, cum pollicentur; deterrent certamina, cum jubentur. *BEDA sup. Prov. lib. II, XII.*

Non dormientibus provenit Regnum Cælorum, nec otio et desidia torpentibus Beatitudo æternitatis repropittitur. *S. LEO ser. de Apparit.*

Torpor et ignavia dicunt, si lectioni continuato studio semper insistis, oculorum caliginem incurris; si indesinenter lacrymas fundis, ipsos etiam oculos amittis; si prolatis vigiliis psalmodum censum persolvias, insaniam capitis acquiris; si quotidiano labore te conficis ad opus spirituale quando consurgis? *S. AUG. de conflictu vit. vi. IX.*

Viro sapienti sua vita vinea est, sua mens,

sua conscientia; nil quippe incultum desertum in se sapiens derelinquet. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta invenies, cuncta jaecentia, cuncta inculta et sordida. Ubi vitis virtutis? Ubi botrus boni operis? Ubi vinum lætitiæ spiritualis? Per agrum hominis pigri transivi, inquit, et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urticae, et operuerant superficiem ejus spinæ, et maceria lapidum destructa erat. *S. BERN. serm. LXIII.*

Nemo dicat, sufficit mihi, justus sum. Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Ubi dixerit, sufficit, ibi hæsit. Attende Apostolum, cui non sufficit: Fratres, inquit, ego me non arbitror apprehendisse. Et rursus dicit: Qui se putat aliquid scire, nondum scit quomodo oporteat eum scire. Unum autem, quæ retro sunt, oblitus, in ea quæ ante sunt extensus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis. Ille ergo currit, tu hæsis? ille nondum dicit se perfectum, et tu jam de perfectione gloriaris. Confundantur, qui dicunt tibi: Euge, euge! Confundaris et tu inter illos, qui tibi dicis: Euge, euge! *S. AUG. in Ps. XXXIX.*

Invenire est homines pusillanimes et remissos, deficientes sub onere, virga et calcaribus indigentes, quorum brevis et rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio, quorum obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine cordis intentione, lectio sine adificatione. Quos denique, ut videmus, vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix disciplina coeret. Non tibi horum vita inferno penitus appropinquare videtur? *S. BERN. ser. VI de Acedia.*

Sunt nonnulli, qui bona quidem opera faciunt, vel coactione, vel necessitate, vel consuetudine, sed ad hæc agenda nulla alacritas moventur. Quod vitium proprie Acedia dicitur, et hoc quidem vitio Religiosi homines maxime affliguntur, nam sæculares admodum pauci, etsi hoc sit vitium, non animadvertunt; mundo enim alligati spiritualis vitii vix possunt apprehendere nomen. *S. BERN. tr. de Pass. Domini, XIX.*

Acedia est remissio animæ, resolutio mentis, pusillanimitas exercitationis, odium professionis, detractrix Dei quasi inviscerosi et existens sine benignitate. Attonita in psalmodia, infirma in oratione, in ministerio ferrea, in opere manuum pigra, in obedientia improba. *S. CLIMACUS apud March. tr. VII, lect. I Hor. Past.*

Recte pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Domino, et non pati pro eo; delectant præmia, cum pollicentur; deterrent certamina, cum jubentur. *S. HIER. in XII Prov.*

Vult et non vult; habet voluntatem aptativam, non imperativam. Itaque vult finem, sed media ad finis adeptionem necessaria non vult amplecti; vult perfectionem et beatitudinem obtinere, sed non vult jejunaire, in vigiliis, disciplina et orationibus perdurare, cunctas vanitates et delectationes pravæ derelinquere, injurias, persecutiones et contemptus propter Deum gaudenter perferre. *DION. CARTH. apud Mansi, LIII, disc. I, n. 4.*

Noli fidem pensare temporibus, nec me idecirco meliorem putes, quod prior in Christi exercitu cœperim militare. Paulus Apostolus in Vas electionis de persecutore mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est, quia extremus licet, plus omnibus laboravit, subit calor longum vicat teporem. *HUGO CARD. XVI.*

Tunc quis torpere dicitur, cum ad bene operandum invenitur inefficax; sicut aqua tepere seu tepida esse dicitur, cum non est efficacis caloris. Unde tibi in Apocalypsi dicitur: Utinam esses calidus, aut frigidus, sed quia tepidus es, incipiam te emovere ex ore meo; et talis torpor ex displicentia boni videtur procedere, quæ tanta esse poterit, quod erit cum peccato mortali, ut cum quis palatum animæ sic corruptum habet, quod in nullo bono spirituali complacentiam invenit, et propter hoc, quidquid boni facit, tepide et indevote facit. Unde ex hoc ramo procedit negligentia, cum quis negligit facere quod debet; vel si forte illud facit, absque diligentia facit, et secundum hoc dupliciter potest habere rationem mortalis; uno modo, si dimittantur per negligentiam necessaria ad salutem. Alio modo, ut si forte talia fiant, sic contemptu fiant, quod quoque modo fiant, non curat omnino; et sic intelligitur illud: Qui negligit vitam suam, mortificatur. *S. BONAV. spect. animæ. II.*

Pigritia malitiæ conjuncta est. *BASIL. Pigritiæ cum avaritia certamen est. AUG. serm. XXII, de verb. Ap.*

DAMNUM. — Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod



operatum est, pugnat. Hinc quod per Salomonem dicitur: Qui mollis et dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis, quia videlicet, qui coepit bona districtè non exauquit, dissolutione negligentie manum destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesie Episcopo ab Angelo dicitur: Esto vigilans, et confirma cætera, quæ moritura erant. Non enim inuenio opera tua plena coram Deo meo; quia ergo plena coram Deo ejus opera inventa non fuerant, moritura reliqua etiam, quæ erant gesta, prædicabat. Admonendi sunt etiam, ut pendant quod tolerabilius esse potuisset, rectam viam non accipere, quam post arreptam post tergum redire, nisi enim retro aspicerent, erga coeptum studium nullo tempore languerent. Audiant ergo, quod scriptum est: Melior erit eis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti. S. GREG. III p. *past. admon.* XXXV.

Revertitur (paterfamilias) ut de talentis rationes ponat, quia si a bona actione torpescimus, de ipsis donis, quæ contulit, nos districtus judicat. Consideremus ergo quæ accepimus, atque in eorum erogatione vigilemus. Nulla nos a spirituali opere terrena cura impedit, ne si in terra talentum absconditur, talenti dominus ad iracundiam provocetur. Piger enim servus, cum jam culpas judex examinat, talentum de terra levat, quia sunt plerique, qui tunc se a terrenis desideris vel operibus subtrahunt, quando jam per animadversionem judicis ad æternum supplicium trahuntur. Idem hom. IX, in *Ev.*

Negligentia multorum malorum fit causa non vigilantibus, paulatim a spirituali consuetudine ac ratione vivendi abducent, et fidei ardorem deprædant, efficiensque, ut volupcatibus tanquam dominis serviamus, non enim sinit cogitatione complecti, quæ post hanc vitam erunt retributiones. S. EPHR. de *reccor. mort.*

Locum diabolo præparat (Acedia); in ollam tepidam libenter muscæ resident, quæ fervente fugiunt. Tentationibus patet, unde legitur in Collationibus Patrum, quod monachus operante dæmon unus pulsatus, otiosum vero innumerum; est enim homo acediosus quasi urbs absque murorum ambitu, et quasi signum positum ad sagittam. Præterea acediosus receptaculum sordium se facit. S. ALBERT. MAG. I. III, comp. XVIII.

Faciens diabolus occupat illos, quos in

bono opere non invenit occupatos, nam immundus spiritus cum invenit domum vacantem, scilicet per acediam, assumit alios septem spiritus nequiores se, id est, universa vitia, et ingressi habitant ibi, ut dicitur *Luce* II. S. BONAV. *diat.* tit. I, VII.

Tepidi, si diu permanserint sub onere tepiditatis, aut opprimuntur, aut succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, nec unquam respicient in lucem miserationum Domini, nec in libertatem spiritus, quæ sola facit jugum suave, et onus leve. Raro affectiones suas dirigunt in Deum, et eorum compunctio non continua, sed horaria est. Non spiritus et caro, ignis et tepiditas in uno domicilio commorantur, presertim cum tepiditas ipsi Domino soleat vomitum provocare. S. BERN. § 2, de *Ascens.*

Non tibi horum vita inferno penitus appropinquare videtur, dum intellectu affectui, et affectu intellectui repugnante, necesse habent mittere manum ad opera fortia, qui cibo fortium minime sustentantur; socii plane tribulationis, sed non consolationis? Exurgamus, obsecro, quicumque ejusmodi sumus, resarciamus animas, spiritum recolligamus, abicientes perniciosam tepiditatem, et si non, quia periculosa est et Deo solet (quod interdum miserabiliter plangimus) etiam vomitum provocare, certe, quia molestissima, plena miserie et doloris, et inferno plane proxima, umbra mortis pure censetur. Idem § 3, de *Ascens.*

Simplicem gehennam, in sæculo viventes, sibi comparassent; duplicis gehennæ supplicio, in monasteriis negligenter viventes, se reos faciunt. S. EPHR. *s. de vit. relig.*

Væ animæ illi, quæ in tepiditate sua securâ consistit, se justificando, de qua Dominus in Apocalypsi in persona talis animæ ait: Sedeo ut Regina, vidua non sum, luctum non video. Et subdit: Propterea una die venient plagæ ejus. S. BERN. p. 3, § 7.

Admonendi sunt, ut pendant, quod tolerabilius esse potuisset rectam viam non arripere, quam post tergum redire, nisi enim retro respicerent, erga coeptum studium nullo tempore languerent. Audiant ergo, quod scriptum est: Melius erat eis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti. Audiant quod scriptum est: Utinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, nec frigidus, nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo. Calidus quippe est, qui bona studia, et arri-

pit et consummat. Frigidus vero est, qui consummanda nec inchoat. Et sicut a frigore per teporem transitur ad calorem, ita a calore quoque per teporem reditur ad frigus. Quisquis ergo amisso infidelitatis frigore, sed nequaquam tepore superato, exardescit ut ferveat, produldbio calore desperato, dum noxio in tepore demoratur, agit ut frigescat. Sed sicut post teporem frigus sub spe est, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccato est, conversionis fiduciam non amittit; qui vero post conversionem tepuit, et spem, quæ esse potuit, de peccatore subtrahit. Aut calidus ergo quisque, aut frigidus esse queritur, ne tepidus evomat, ut videlicet, aut nedum conversus adhuc, de se spem conversionis præbeat, aut jam conversus in virtutibus inardescat, ne evomat tepidus, qui a calore, quem proposuit, tepore ad noxium frigus redit. S. GREG. I. VIII, *past. admon.* XXXV.

Qui domini talentum, nullo de ipso facto luero, in terra absconderit, timeat ne quasi indignus a sponsi convivio amoveatur. Est quidem disciplina celestis velut mare, in eo nihil, nisi vivat, perseverare potest; omne enim morticinum et immundum ad littora projicit. Hinc est, quod in Apocalypsi dicitur: Utinam frigidus etc. Væ qui evomit, quoniam Regno Dei ineptus judicatur! S. LAUR. JUST. VII de *cast. comb.*

Secundum morum informationem spiritualiter notandum, quod arbor infructuosa succiditur, maxime quæ triennium fructum non facit, in quo intelligitur recte, homo negligens ad opera virtutis; et quidem recte per ficum infructuosam negligentia humana arguitur. Primo, quia ficus habet folia magna et multa, et in illo potissime arguitur negligentia illius, qui magna habet verba, ut in Ecclesiastico: Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Secundo quia folia ficus sunt manus similia, et in illo potissimum reprehenditur negligentia ejus, qui alios ad operandum invitavit, cum ipse nihil operetur. Tertio, quia fructus ficus est suavis, ideo merito ipsius carentia negligentiam designat, et presentia ipsius designat opus virtutis, quod est suave et delectabile. S. BONAV. in XII *Luc.*

Pigri in divinis, in presenti et in futuro, sustinent detrimentum, quia id ipsum boni, quod agunt, faciunt cum labore et tedio, et sine consolatione et gustu. Propter quod, et parum, aut nihil merentur: ferventes vero

et agiles serviunt Deo cum gaudio, et delectabile est eis exercere divina, ideoque in præmio crescent præcipue, et sunt Deo chari et complacentes. Pigritia ex charitatis defectu, et inconsideratione divini majestatis ac novissimorum procedit. DIONYSIUS CARTH. in VI *Prov.*

Hoc frigus, si semel invaserit animam, mox (ut in corpore solet evenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, et vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat pauperitatis; contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, spiritus rario, spiritus extinguitur, defervescit novilius fervor, ingravescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur jus, fas proscibitur, delinquitur timor Domini. Dantur postremo impudentie manus, presumitur ille temerarius, ille pudentus, ille turpissimus, plenus ille ignominia et confusione, saltus de excelso in abyssum, de pavimento in sterquilinum, de solio in cloacam, de celo in cœnum, de claustro in sæculum, de Paradiso in Infernum. S. BERN. s. LXV, in *Cant.*

Neque existimandum est, cum ruinæ alieujus cernuntur, tum incipere jamnum; sed quia comederunt alieni robur ejus, et ignoravit. Ob eam causam nos Spiritus S. admonet: In pigritia humiliabitur contigatio et infirmitate manuum perstillabit domus. S. BERN. § *contr. vir. ingrat.*

Admonendi sunt, qui inchoata bona minime consummant, ut tanta circumspeditione considerent, quia, dum proposita non perficiunt, etiam quæ fuerant coepita, convellunt. Si enim, quod videtur gerendum, sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerat bene gestum decrescit. In hoc quippe mundo anima quasi more navis est contra ictum fluminis descendentes, quæ uno loco nequaquam stare permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat. Hinc enim est, quod per Salomonem dicitur: Qui mollis et dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis. S. GREG. III, *Post.* lib. XXXV.

Radix desperationis est ignavia, et non solum radix, sed et nutrix ejus et mater.



Nam sicut vestimentum et lineam generat et nutrit, ita ignavia non solum gignit ex se desperationem, sed alit et fovet. S. CHRYS. s. 1, de lapsu.

Tristitia animarum crudele tormentum est, et dolor inexplicabilis, et iudicium omni iudicio et vindicta deterius. Nam et vermi similis est venenato, non solum carnem, sed et animam ipsam perimens; et tineam non solum ad ossa, sed etiam ad corda pertingens; et perpetuus quidam carnifex, non corpus dilanians, sed vires animæ consumens. S. CHRYS. ep. VII, ad Olymp.

FUGA. — Quia vitam expendimus in vanitatibus, ex hoc provenit illud, quod valde timendum, quod multi vocati, pauci electi. O quam timenda sententia, et quam expavescentia! Quis hoc dicit, nisi ille procurator, cui commissum est præmiare operarios? Credite mihi, fratres, credite, quod sapius admoni, sæpius clamavi: nisi viriliter laboraveritis, non recipietis præmium. TH. VIL. ap. Mans. disc. s. n. 4.

Ne dulcescat nobis hic negligentia, ut non postea nobis amarescat æternus ignis, et vermis nunquam dormiens. S. EPIA. § de vir. Reliq.

Aliter admonendi sunt pigri, atque aliter præcipientes: illi namque suadendi sunt, ne agenda bona, dum differunt, amittant; isti vero admonendi sunt, ne dum bonorum tempus incaute festinando præveniunt, eorum merita immutent. Pigri itaque intempestum est quod sæpe, dum opportune agere, que possumus, nolumus, paulo post, cum volumus, non valeamus; ipsa quippe mentis desidia, dum congruo fervore non attenditur, a bonorum desiderio funditus convalescente furtim torpore maclatur. S. GREGOR. p. III, post. admon. xxvi.

Vidit Jacob scalam et in scala Angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparuit, sed vel ascendere vel descendere videbantur universi; quatenus daretur intelligi inter profectum et defectum in hoc statu mortalitatis vite nihil medium inveniri, sed quomodo ipsum corpus nostrum continue crescere constat, aut decrescere, sic necesse sit, et spiritu ut proficere semper, aut deficere. S. BEAN. ep. cccliii.

Lapsus quispiam, nequaquam subita ruina corruiße credendus est, sed aut præve institutionis deceptus exordio, aut per longam mentis incuriam paulatim virtute animi decedente, et per hoc sensim vitii incre-

brescentibus, casu mirabili concidisse. Ante contritionem enim præcedit incuria, et ante ruinam mala cogitatio. Quemadmodum domus nunquam ad ruinam subitaneo procumbit impulsu, nisi aut antiquo vitio fundamenti, aut longa inhabitante desidia, stillicidiis primum paucissimis penetrantibus corrupta sensim fuerint munimenta tectorum, quibus per vetustam negligentiam in majorem modum patefactis, atque collapsis, paulatim post hæc influit pluviarum imbrimque tempestas. In pigritiis enim humiliabitur contignatio, et in segnitie manuum perstillabit domus; et Salomon aliis verbis: Stillicidia eiciunt hominem in die hyemali de domo sua. CASSIAN. coll. vi, 71.

#### EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

O Tepor et negligentia status nostri, quod tam cito declinemus a pristino fervore et jam tædet vivere præ lassitudine et tepore. Utinam in te penitus non dormire profectus virtutum, qui multa sæpius exempla vidisti devotorum! L. I, xvii, § 5.

Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tum mane? Væ nobis, si sic volumus declinare ad quietem, quasi jam pax sit et securitas, cum necdum appareat vestigium veræ sanctitatis in conversatione nostra! L. I, xxi, § 7.

Quam jucundum est et dulce, videre fervidos et devotos fratres, bene morigeratos et disciplinatos! Quam triste est et grave, videre inordinate ambulantes, qui ea, ad que vocati sunt, non exercent! L. I, xv, § 5.

Religiosus fervidus omnia bene portat; capit, que illi jubentur. Religiosus negligens et tepidus habet tribulationem super tribulationem, et ex omni parte patitur angustiam, quia interiori consolatione caret, et exteriorem capere prohibetur. Ib. § 7.

Si incipis tepescere, incipies male habere. Si autem dederis te ad fervorem, invenies magnam pacem, et senties leviores labores, propter Dei gratiam et virtutis amorem. Homo fervidus et diligens ad omnia est paratus. Major labor est resistere vitii et passionibus, quam corporalibus insudare laboribus. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labitur ad majores. Ib. § 11.

#### EXEMPLA CATHOLICA.

FUGA ACEDIÆ. — Christus tantopere hoc vitium et otium fugit, ut de seipso per Davidem dixerit: Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea. Ps. lxxxvi, 46.

B. Virgo, adhuc in templo existens, a summo mane usque ad tertiam orationi insistebat, tum labori manuali usque ad nonam vacabat, sicut totam diem hac vicissitudine consumens, otium studiosissime fugit. MARCELUS, l. III, 9.

D. Antonius, cum aliquando animum illius tædium et cognitionum confusio invaderent, atque ideo a Deo auxilium peteret, vidit foras quemdam tanquam sedentem et operantem, deinde surgentem ab opere et orantem, et iterum sedentem, plectamque de palmis facientem, atque inde rursus ad orationem surgentem, post que audivit vocem dicentem sibi: Sic fac, et salvus eris. SPEC. ex d. 2, ex 54.

Abbas Paulus, probatissimus Patrum, quotidie certum ex collectis palmarum foliis pensum a se exigebat, cumque opere totius anni antrum fuisset impletum, nec vendere posset, id quod sollicita cura laboraverat, singulis annis supposito igne concremabat. CASSIAN. X, xxiv.

Abbas Pambo, cum esset moriturus, asstantibus dixit: Ex quo veni in hunc locum, nullus fuit dies, quo non operis aliquid fecerim manibus meis; nec memini me ab aliquo gratis panem datum comedisse. PALLADIO, X.

Fratr quidam perrexit ad Abbatem Alexandrum, ipsius monasterii Abbatis Gerasimi Antisitem, et ait illi: Abbas, volo ex loco, ubi habito, discedere; valde enim acedia et tædio animi laboro. Respondit ei Abbas Alexander: Istud, fili, signum est, quia nec regnum celorum, nec æternum cruciatum in mente habes; nam si ista sollicita intentione cogitares, nullam in cella tua acediam sentires. SOPHON. prat. spirit. cxlii.

Erat senex quidam in monasterio Abbatis Scisci. Distabat autem cella ipsius a puteo fere mille passibus, et nunquam passus est, ut sibi alius afferret aquam, sed facto fune, unum ipsius caput ad puteum ligavit, et alterum in cella sua; jacebat autem funis in terra. Quando ergo pergebat sibi haurire aquam, supra funem ambulabat; hoc autem

faciebat senex, ut inveniret puteum, cum autem arena propter ventum operuisset funem, tenebat ipsum manu, excutiebat, et rursus illum in terra ponebat, et super eum ambulabat. Frater autem quidam rogabat senem, ut se permitteret illi afferre aquam, cui respondit senex: Fili, viginti jam et duo sunt anni, ex quo mihi semper ita hauri aquam, et laborem meum tu modo auferre vis? Idem, CLXIX.

Abbas Athanasius illud frequenter in ore habebat: Olim Patres nostri conati sunt vitare spiritus distractionis, omnemque temporis iacturam studiosè cavere; nunc autem negligentia acediaque, duo hostes capitalissimi, in eorum locum successerunt. Idem cogitans aliquando, quidnam inter eos, qui demoni pigritiam offerenti resisterent, quique ei obsequerentur, interesset, raptus est in amœnum locum; socio vero roganti, ut ad eam legitimam societatem, quam videbat (quamque solus audiebat) admitteretur, responsum est: neminem pigrum, oscitandum et negligentem eo pertingere, aut pervadere posse. MAXI, dis. v, n. 3.

Quidam frater volens discedere in solitudinem, a matre propria prohibebatur; ille vero dicebat matri sue: Permite me, mater, salvare enim volo animam meam. Cum autem non posset retinere eum mater, dimisit eum. Ille vero veniens in solitudinem, per negligentiam omnem vitam suam consumebat, contigit autem, ut moreretur mater ejus, et post tempus aliquod factus est et ipse ægrotus, et raptus in exstasim ad iudicium, invenit matrem cum his, qui iudicabantur. Illa autem cum vidisset eum, obstupuit dicens: Quid est hoc, fili; et tu in hunc locum deductus es condemnandus, et ubi sunt illa verba, que solebas dicere, quoniam salvare volo animam meam? Erubescens ergo ille in verbis, que audiebat, stabat, nihil habens quod responderet. Et ecce voce facta, ut hic revocaretur, tanquam altero jussu, ex conobio fratrum transire, reversus ad se, omnia que cogoverat, queque audierat, astantibus referrebat. Ad confirmationem sane verborum suorum rogavit, ut aliquis exstantibus iret ad monasterium, ut videret, si transisset frater ejusdem nominis, de quo audierat: qui profectus invenit ita, ipse vero postquam sanus effectus est, reclusit se, lacrymans super his, que fecerat prius in negligentia. Tanta autem erat ei compunctio, ut cum multi eum rogarent paululum requie-



scere, ne forsitan noxium aliquid pateretur per incessantem fletum, ille noluit, dicens: Si matris mee improprium non portavi, quemadmodum presente Christo et Angelis ejus in die iudicii, aut impropria aut tormenta portabo? VITA PP. I. III.

Dorotheus, Thebanus monachus, interdum lapides ex mari, quod erat in proximo, colligere, inque annos singulos extruere parvam domum solebat, et eam dare his qui sibi domum edificare non poterant. Noctu autem folia palmarum necetab textura tortili, et illis sportulas conficiebat, quibus victum sibi suppeditaret. Nunquam visus est sua sponte quieti se tradere. Cui quidam: Cur, inquit, ita corpus conficis? Quia illud, inquit, me conficit. SOZOMEN, I. VI. 29.

Cura otii vitandi honestavit Landgravi Thuringie Principis uxorem, Elisabeth, quæ erat Pannonum Regis filia, cum multis ante viduitatem opibus polleret, ne quandoque per otium luxu diffunderet ancillarum officia usurpabat, lanam lintumque carpendo, nendo, texendo, suendo, ceteraque id genus opera conficiendo se plurimum fatigabat, sic pudicitiam conservavit, sic humilitatem custodivit, sic ipsa Evangelicæ perfectionis insignia, quibus post obitum mariti eluxit, comparavit. Etenim ad illam beatitudinis quietem perveniri non potest, nisi per vitæ præsentis frequentes et assiduos labores. CORAD. in vita ejus, apud Sur. tom. VI.

DAMNUM. — In vita sanctæ Brigittæ virginis, ex Scotia oriundæ, legitur quod, cum aliam quamdam virginem ad mensam suam invitasset, notarit juxta latus ejus constitutum spiritum quemdam malignum, quem cum ipsa etiam videre euperet, Brigita sancta eidem, ut oculos suos Crucis signo muniret, præcepit; quo facto, vidit satanam teterima specie, immani et vasto capite, et per foramina et rimas omnes capitis flammam fumumque erumpentem. Tum Brigita: Loquere, ait, nobis, demon. At ille: Non possum, inquit, tibi loqui, sancta virgo, nec tamen tua jussa contemnere, quandoquidem tu præcepta Dei non contemnis. Cur vero, ait S. Brigita, huc accessisti? Apud virginem hanc, inquit, demorandi mihi et spatium et opportunitatem præstant ejus desidia et torpor. Conversa ad virginem S. Brigita: Vide nunc, inquit, quem tam multis annis apud te foveris. Atque ex illa die liberata est virgo ab illo nequam spiritu. DAUROLT. VII, tit. XXI, ex. 12.

Franciscus Picus, Comes Mirandulanus, in vita Joannis Pici patris scribit, non longo post obitum Joannis Pici tempore, spectrum Joannis apparuisse Hieronymo Savonarolæ, eique dixisse, torqueri se penis expiatoriæ, eo quod non satis diligenter et ferunde talentum sibi a Deo creditum eruditionis et ingenii multiplicasset et quia non, quanti par erat, fecisset internas Dei suggestiones inspirationesque, quæ adhortabantur honestos labores, quos inchoavit, non abrumpere, et quæ sibi animo proposuerat, ea instanter operari atque perficere. Quæ Hieronymus mox in concione proposuit, et omnium precibus Picum commendavit. DELRIO, § 2, *disquisit. mag.* qu. XXVI, sect. VI.

Vidi juvenem, inquit Thomas Cantipratanus, ejus amarissima relatione memini, quod subjungo: Hic piorum fratrum suorum labore manuum vivebat; ipse vero segnis otio vacabat et tædio, et factum est animadversione divina, ut eo cum patre et fratribus ad mensam sedente, cibi (sicut ei soli videbatur) verterentur in angues, sapore tamen rerum deterrentium non mutato. Hoc cum per aliquot dies continuaretur in pejus, tandem mutato vitæ proposito liberatus est, et sanatus. CANTIP. I. II, *Apum*, IX, p. 2.

Senex quidam narravit nobis: Cum Thebaidem venissemus, quod senex unus morabatur extra civitatem Antinoum, magnæ virtutis vir, qui in cella sua egerat annos septuaginta. Erant autem illi discipuli decem, ex quibus unus erat valde negligens sui, senex ergo sæpius illum corripiebat, et hortabatur dicens: Frater, sollicitudinem gere pro anima tua; habes enim mori et nisi te emendaveris, in supplicium tendes. Frater autem ille semper seni inobediens erat, nec ea, quæ ab ipso dicebantur, admittebat. Contigit autem post aliquantulum temporis, ut iste moreretur; contristatus vero senior super illo valde (sciebat enim, quod in magna desidia et negligentia de sæculo exisset) cepit orare ac dicere: Domine Jesu Christe, verax Deus noster, revela mihi quid sit circa fratris animam. Aspexit autem in excessu mentis effectus fluvium ignis, ingentemque in ipso igne multitudinem, ac medium fratrem illum ad collum usque demersum; tunc ait illi senior: Nonne te propter hanc peccatam orabam, ut curam animæ tuæ ageres, fili? Respondit frater et ait seni: Gratias ago Deo, Pater, quod vel caput meum requiem habet,

per orationes enim tuas super caput Episcopi sto. SOPHER. XLIV, *prat.*

Cæsarius factum quoddam memorabile refert, quod Religioso cuidam somnolento accidit; ita enim scribit: Vix sunt duo menses elapsi, quod Dominus Abbas Campensis retulit nobis de monacho quodam, qui semper in choro solebat dormire, rem terribilem valde. Nocte enim quadam, cum ex more dormiret, aliis psallentibus, crucifixus de altari venit, dormientem excitavit, et cum tanto nisu maxillam ejus percussit, ut infra tertium diem moreretur. CÆSARIUS, I. IV, 58.

Paulo ante idem Cæsarius aliud quoddam retulerat exemplum, licet non æque terribile, aptum tamen ad acediosos ex desidiæ lethargo excitandos. Cum enim monachus quidam post matutinum, eo tempore, quod orationi destinatum est, sedem quamdam ad dormiendum occupasset, Christus ei ostendere volens somnum hunc nec tali hora, nec tali loco convenire, eidem in cruce quidem apparuit, sed obverso ei dorso, ut dicere videretur: Quia tepidus es et acediosus, non es dignus faciem meam intueri. (Ib. XXIX.)

David, quia tempore, quo solebant Reges ad bella procedere, domi remansit et otio vacavit, in grave adulterium et homicidium incidit. II REG. XI.

Salomon, quamdiu in ædificatione Templi occupatus fuit, luxuriæ stimulos non sensit, hoc vero completo, otio vacans, femina instigante, deficit ad idola et vitulum aureum adoravit. IV REG. XI.

Quidam Patrum cum demonem in Fratris ejusdem cella modo ingredientem, modo egredientem videret; et ex Fratre quæsisset, quid ageret, deprehendit tum ingressum esse demonem, quando Frater otiosus erat, et eum exiisse, quando occupatus erat. SALUSTIUS in *spec.* p. I, XVII.

S. Antocius transiens prope domum quamdam Angelosque tecto insidentes videns, cum intrasset, viduam cum tribus filiabus, nudis pedibus, lacero vestitu colum trahentem vidit. Quibus cum largam stipem obtulisset, alio tempore prope eandem domum incedens demones tecto insidentes vidit, iterumque ingressus, et quid a vidua et filiabus ageretur, percontatus, advertit eas, deposita colu, otio et comendo corpori vacare solitas. SUR. 2 *Maii*.

Samson, dum cum Philistæis pugnat, non potest capi ab hostibus, sed postquam dormivit in sinu femine et otiose cum ea re-

mansit, mox capitur et cæcatur ab hostibus. JUDIC. XXVI.

Cum Sodomite homines in otio hebescent in spurcissimum illud nefariæ libidinis scelus præcipites lapsi sunt. EZECII. XVI.

Virgines dormitantes, quarum lampades non fuerant prius ornate, fuerunt postea a nuptiis excluse. MATT. XXV.

#### EXEMPLA DOMESTICA.

FUGA. — S. Franciscus Xaverius sæpe dicebat, erubescere se et indignari, mercatores vilium suarum mercium vendendam gratia tam mature in Japoniam penetrasse, se vero tam sero cum thesauris et divitiis colestibus eodem pervenisse. TUNSEL. I. III, XVI.

Joannes Berchmannus ne quid temporis diffunderet, perpetuo secum libellum aliquem sacrum aut studiis utilem habebat, eumque si quo loco diutius commorandum erat, statim explicabat, legebatque. VITA p. f. 125.

Jo. Baptista Gentilis otium adeo execratus est, ut non modo sibi imperatos labores peraccrere comperet, sed alios etiam studiosissime juraret, ideoque pes et manus omnium dicebat. Et videbatur laboris perpetuo perpetuam alere pietatem et hanc admirabilem habere laboris. Anno 1650. *Per Med. coll. Taurinensis*, n. 23.

Joannes de Mendosa, licet honestissimus ortus natalibus, Marthæ semet ministerio adscribi voluit, in quo tam sedulum et laboriosum se exhibuit, ut etiam, cum phthisi debilitatus vix se sustentaret, labores continuaret, ne mors, ut dicere solebat, cessantem et imparatum occuparet. ANPUS 1612, f. 34.

Ego inter rara omnis ævi exempla eorum, qui ardentissimo animo ad discendum inebuerunt, Ignatium jure optimo censeo reponendum. Quum enim inter admiranda philosophiæ abdicatas ejus gratia voluptates, etiam quibus vita modestissime assuevit, libenter audiamus predicari; longe major profecto ejus erit laus, qui litterarum causa ea sibi demperit solatia, quæ ipsum animum liquidissime, atque innocentissime oblectant. Mitto triginta annos natum hominem militarem, atque ingenii præferendi et cum extrema remm necessarium egestate luctantem inter pueros grammaticæ addiscendæ militasse. Dissimulo repetitam Parisiis studiorum omnium rationem, quam Compluti



et Salamanticæ ipsa festinatio audiendi conturbasset. Quid, rogo, fuit liquidissimis, quibus quam maxime jam tum abundabat, animi sensibus abstinuisse? Quid fraudes demonis, qui vel ad levissimas amoris voculas voluptates eas ventilabat, perque illarum illecebras vocabat a litterarum commentatione, fraudes, inquam, agnovisse atque constantia, et demissione discussisse? Ostendit Ignatius, si quos divinus amor litteris mancipavit, eas totius amoris invitamento esse antefereandas. RuO. l. VII, XII, n. 1.

Nec segniter a summis viris litteris opera data est, ut auxiliares velut copias promptas haberent. Et Lainii quidem, nisi res in clarissima Concilii Tridentini luce peracta scribatur, vix fidem inveniat portentosa studendi contentio. De gravissima controversia Pontificis Theologus dicitur Lainius, quo dietis plus ponderis inesset, nullum a se laudatum iri auctorem, quem a capite ad calcem diligenter perlectum non excussisset, aut etiam in breviaria non redegisset, vir minime gloriosus propalam professus edixit; mox continentium horarum oratione supra triginta Patrum testimonia in medium attulit, in iisque, ut antiquos dissimulemus, Alphonsi Tostati, Episcopi Abulensis, cujus ingentia volumina vitam eximunt legenti; trigesimum quartum duntaxat annum agebat Lainius, quum in ea Synodo tunc disputavit, quorum bonam partem ex Ignatii disciplina Apostolicæ fuerat peregrinatus. Sed solidum hominis ingenium librorum pariter, ac laborum vasto caput tolerantissimum, et legendis et retinendis sufficiebat, ut de hoc viro dixerit olim Salmeron, tantum sibi præstare Lainium, quantum ipse illitteratis hominibus antecelleret. Ib. n. 3.

Nemo eruditiorum est, qui Francisci Turriani nomen non audierit, clara inter principes sui ævi Theologos fama, quæ tum viva disserentis voce in clarissima lotius Christiani orbis luce Tridenti collecta, tum deinde immortalis eruditionis libris consignata non abolēbitur. Huic quam aeris fuerit adnotandi scribendique contentio, docere dextere articuli, in modum habitumque scribentis ita contracti, ut facile non possent explicari; sed plures thesauros orbi dedit contracta Francisci manus quam Regum extenta. Huic viro parem unum habuit antiquitas, Chrysanthum Sardinum, quem infelicis laboris reum habita cum desertore Juliano peragit consuetudo. Ib. n. 3.

Inter præclara ingenia, quæ doctissimis ævumque laturis monumentis Reipublicæ profuerunt, ingens Delrii nomen fama habet, vel uno Magicarum Disquisitionum opere, supra invidiam elata. Incredibilem illam rerum, ac linguarum cognitionem ut sibi compararet, summo ingenio, acerrimum studendi laborem sibi addendum putavit. Ergo ne cursandi per Bibliothecam necessitas commentationem interrumpere, curulem selam subditis rotis ita librariis pluteis illigaverat, ut pede pulsa, quam libere in partem progredere; itaque quum novis libris opus esset, eo se, nihil aliorum intermissa lectione, moliebatur, ubi repositos esse sciebat. Egregia enim vero parcimonia temporis, quæ famæ immortalitate compensetur. Ib. n. 4.

Vivit etiamnum Possevini memoria, quamvis monumenta eam viventis non habeant celebritatem, quam egregia vel a prima adolescentia litterarum omnium ac principum linguarum cognitione est consecutus. Quia enim antelucanas horas somno æque, atque commentationi aptissimas esse non ignorabat, ne illas mollissime ad labens redormiendi amor studio litterarum adimeret, alterum fideiulis pedem ad lectuli, et conopei fulcrum cubitum iturus alligabat, ut si primo, ac legitimo exhausto somno, matutinam, et minus necessariam ad quietem se convertisset in latus, adductis illico fideiulis, excitaretur. Ib. n. 5.

Vidimus ingentium voluminum et spisso admodum opere scriptorum auctorem Joannem Lorinum, hominem vere Calenterium in contentione studendi. Nulla ille die ab opere cessabat, horasque minimum septenas in Bibliotheca stans in studium divinarum litterarum incumbere, tanta capacissimæ mentis contentione, ut quamvis evocatus a peregrinis, qui hominis aut videndi, aut consulendi causa confluebant, illos humanissime ad ostium exciperet, ubi se Bibliothecæ rediderat, scripturam illico continuaret, nulla dubitantis animi litura, ut non tam commentari, quam olim composita memoriæ causa scripto consignare videretur. Ib. n. 6.

Alterum in divinis litteris exponendis Iunem Cornelium a Lapide habuit Collegium Romanum, hominem, qui perussillo corporis modulo ingentem animum, et nullis diorum laboribus fractum clauderebat. Hic exigua ac prope nulla cum sociis consuetudine, quamquam suavissimis ac sanctissimis esset moribus, adeo scribendo ac meditando

erat addictus, ut abalienato quasi ab hujus mortalitatis curis animo uteretur. Somnus ipse, qui quatuor non amplius horis definitur, recurrentibus diurnis curis, atque illustriorum cogitationum imaginibus sese obijcientibus, levis erat, ac suspensus, et non sui juris, sed vigiliarum. Huic tante contentioni, quamquam tenui semper valetudine ab adolescentia, usque ad duo et septuagesimum quum suffecisset, ad extremum relictis immortalibus monumentis inter carmina scripturarum, quibus insueverat, extinctus est. Ib. n. 7.

Inimitabili propemodum temporis parcimonia fuisse oportet, ac studendi sciendique avidissimum Th. Sanctium. Qui enim aliter poterat decem quotidie horas litterario negotio constanter habere sepositas, qui multus esset divinis in precibus, ac mysteriis, sedulasque aures animos confessione expiantibus daret? sed qui nugis procul vitam destinato vivunt, illis tempus, ut vanis nunquam supersit, seriis semper abundat. Ib. n. 8.

Magnum utriusque nomen Francisci Suarii, et Mendozæ, inter sæculi principes litterarum viros, sive acute disputare de divinis, sive divina oracula incredibili eruditione opus sit interpretari. Et Suario quidem fracto leviter die perennis erat commentandi, docendi, dictandæ labor, ut etiam in Italica peregrinatione statim ac lectica, qua debilitatis viribus vehabatur, fuisset deposita, in meritoris hospitii avito librario, quæ tacitus secum fuerat meditata, divine arcana sapientiæ et cedro digna monumenta diceret. Mendosam nos ipsi Genue olim vidimus, et incredibilem hominis diligentiam, ac temporis parcimonia satis mirari nequivimus. Quamquam enim tantum non mutatis ad celeritatem equis in urbem properaret, ac fama nominis omnibus expellitis effusissima humanitate fuisset exceptus, illico tamen post religiosi moris amplexus, brevesque salutationes, in cubiculo aliquid scripturas se recepit, et quamlibet parvam temporis moram, quam necessaria jumentorum mutatio attulerat, in ærarium intulit sapientiæ. Nisi nos quotidianis casibus ad mortis injurias occalluissemus indignari promptum erat, homines immortalitate dignissimos, et Reipublicæ maxime utiles ac frugiferos in ipsa laborum contentione abripi, ne destinata perferant. Sed admonendi fuimus, ne tempeper injuriarum aliud, aut etiam nihil agentes

prodigamus, quum instantibus hæc studiosissime utentibus abrumptur. Ib. n. 9.

#### EXEMPLA PROFANA.

Ægyptii, lege lata, mortis poena animadvertent in eos, qui artem, qua alerentur, exhibere non possent. DRON. SICUL.

Solon inter alias leges etiam hanc posuerat, ut filius patrem alere non teneretur, qui nullam artem ipsum docuisset, aut doceri curasset. PLUTARCH. in Solon.

Athenienses, si quis de crimine quodam accusabatur, et deses etiam ac otiosus probabatur, non aliam ad alterum crimen probationem requirebant. LAERT. l. II, 2.

Seneca de seipso scripsit: Nullus mihi per otium dies exit, partem noctium studiis vendico. Non vaco somno, sed succumbo et oculos vigilia fatigatos, cadentesque in opere detineo. EPIST. VIII.

Brachmannæ philosophi pueros suos impransos foras extrudebant, si quando nihil utilis operæ vel parentibus, vel suis rebus necessariis dedissent. LANGIUS in Polyant. f. 636.

Venceslaus, Romanorum Imperator, tam ignavus fuit, ut propter pigritiam administrandi, ab Imperio dejectus sit. TERTIO, l. V, LXVII.

#### SIMILITUDINES.

Sicut terra inculta aliud nihil, quam spinas tribulosque ex se gignit, aut stagnans aqua bufones et serpentes; sic et hominis desidiosus animus nihil præter flagitia generat. P. ED. CMB. VII, p. I, § 8.

Sicut aves non nidificant in alis molarum, nec in illis desident, nisi dum a solito motu quiescunt; ita diabolus neque locum, neque quietem in illis reperit, qui semper in motu et actione sunt, sed solum in otiosis sedem figit. ENGL. Dom. Sept. p. II, Luc. Ev.

Sicut ostium vertitur in cardine suo (id est, alius ingredientibus et egredientibus ad res suas agendas, cardinium suis inhæret) ita piger in lectulo suo quiescit, dum alii ad labores surgunt. PR. XXVI, 14.

Sicut febris quædam tempore præstituto ardentissimos calores et æstus ciet; ita acedia certis temporibus, et tum maxime, quando orationi vacandum est, infestat. CASIANUS, l. X, de Instit. Mon.



Sicut vestimentum tineam generat et nutrit; ita ignavia non solum gignit ex se desperationem, sed alit, et fovet. S. CHRYS. I. *de lapsu.*

Sicut pueri, dum in casulis luteis componendis occupantur et in arundine equitant, occupatissimi sibi videntur, cum tamen prudentium iudicio meras nugas otiose tractent; sic omnes hominum occupationes, quæ ad Dei gloriam et nostram aut aliorum salutem non tendunt, etsi seria et gravia negotia videantur, a Deo et Sanctis velut otium et nugæ videntur. STAPLETON. THOM. s. in *Sept.*

Sicut homo contagiosus in nullum domus angulum admittitur; ita otium velut ipsissima pestis ab omnibus vitæ nostræ horis proscribendum est. DREX. in pal. III, VII, § I.

Sicut per rimam sentinæ aqua latenter intrat, et exerescit, donec navis per nauarum incuriam demergatur; ita ex otio ac ignavia cogitationes prævæ et concupiscentiæ multiplicantur, donec navis cordis eis succumbens in peccato periclitetur. S. BERN. s. de S. *Andrea.*

Sicut aqua, quæ caret decursu, ac jacet in foveis, putrescit; ita et corpus otii tabe confectum concupiscentiarum ac voluptatum carnalium parit ac nutrit insaniam. S. LAUR. JUST. c. v. *de ligno Vitæ.*

Sicut vas plenum, nullius alterius rei admittendæ capax est; ita, et mens, et cor nostrum, quando per fidelem nostram cum gratia cooperationem rebus repletur divinis, nullum diæmoniæ locum dabit suggestionibus, quin potius iis ingruentibus intrepide respondebit: Apagè hinc sis, siquidem possessio jam capta est, nec ulli ultra aditus patet; siquidem intus existens prohibet extraneum. MANSI, disc. IV n. 8.

Sicut crocodilus est animal fugax audaci, audacissimum timido; ita et crocodilus infernalis heroica opera aggredientes horret et expavescit, timidus vero gloriose insultat. Talem aliquando se præbuit Basilius Magnus, quando a Modesto, Imperatoris Valentis Præfecto, per minas ad Arianorum sectam amplexandam sollicitatus, cum incredibili animositate in hæc respondit verba: Modeste, Basilio Magno jubes? Formica es, rugias licet ut leo. Invincibilem hanc Basilius fortitudinem S. Hieronymus adumbrasse videtur, quando illum explicans Amos textum (Qui dormitis in lectis eburneis) ita discurret: Qui athleta est Domini, et exer-

ctur ad luctam et preparat se contra adversarias potestates, dormit in nuda humo, imitans Jacob, et ponit sibi lapidem ad caput, quem reprobaverant edificantes et factus est in caput anguli. Qui vero deliciis vacant, atque luxuriæ, et omnia causa ventris faciunt, dormiunt in lectis eburneis, mortui animalis, et immundis hærent ossibus; et quia pulchrâ videntur vitia, et præsentem nitore delectant, requiescunt in eorum lectulis, et sopore gravissimo deprimuntur. S. Ephrem modum temptationis acediæ a nobis repellendi his verbis tradit: Si obviente acedia resisteret frater operando, et se exercendo, tunc acedia spiritum divinæ gratiæ auxilio repelleret. Quod S. Hieronymus confirmat, dum Rusticum salubriter his verbis monet: Semper aliquid boni fac, facito, ut te diabolus non inveniat otiosum.

Sicut athleta corpus suum studiosè exercet, ut illud ad certaminis artificium aptum, compositumque reddat; ita, et pietatis pugil seipsum ad omne opus bonum exercere debet; cum dicat Apostolus, I TIMOTH. IV, 7. Te ipsum vero ad pietatem exerce. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futura.

Sicut si quis in medio cursu rapidi, et præcipitis cuiusdam torrentis constitutus firmare se vellet, nec ulterius progredi, in evidenti esset periculo, ne ab impetu aquarum dejectus periret; eodem modo in vita spiritali accidit, utpote quæ naturæ nostræ depravate opponitur; nam passionum nostrarum impetus ad vitium, ad peccatum, ad torrentem mundi sequendum nos pertrahit, nisi nobismetipsi faciamus violentiam, ut rapidum appetitum nostrorum torrentem secure transire valeamus, vincendo et mortificando ipsos, hoc enim si commiserimus, retrogrediemur, decidemusque a spiritu, nam regnum colorum vim patitur et violenti rapiunt illud.

Sicut paralysis facit membra arida, et impotentia; sic acedia facit pedes impotentes ad ambulandum, manus ad operandum et membra omnia ad laborem penitentię sustinendum; unde de talibus dicitur in Psalmo: Manus habent, et non palpabunt; pedes habent et non ambulabunt. S. BOAV. *diæt. tit. I, vii.*

Sicut immensum Babylonie colossum exile destruxit saxum, inque minutissimos redegit pulveres (abscissus est lapis de monte

sine manibus, et percussit statuam in pedibus, et comminuit, tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum et aurum, et redacta quasi in favillam); ita quoque vel unicum exile saxum, id est, una negligentia, seu pigritia, circa alieujus momenti materiam admissa sufficiens est, ut humi prosternat, inque ultimum coniciat præcipitium animam quampiam, quæ prius in virtute atque sanctitate eminenter excellabat. MANSI, dist. II, n. 2.

Sicut ignis rarefactus nullum caloris gradum amittit, sed tamen debilior fit, et quamvis in semetipso non minus calidus sit, quam ante, eosdem tamen, quos ante, effectus producere non poterit, nec contrariis tam fortiter resistere; ita quoque charitas, quæ celestis quidam ignis est, per peccata venialia vere quidem non dimittit, nec aliquem intensiorem gradum amittit, attamen per illa rarefit, quia cor, quod illis subjectum est, ad diversas creaturas dilatur et extenditur, quia nunquam peccatum aliquod veniale committitur, quin sit aliquis ad objecta creata affectus; charitas autem tametsi tam extincta non sit, minorem tamen quam antea vim habet, nec est ad resistendum contrariis idonea et ideo peccata venialia non imminuunt charitatem, sed ejus fervorem. ARESIUS, ib. n. 4.

Sicut lucerna, oleo et lychno preparata, luceat, si autem per negligentiam non acciperit oleum, paulatim extinguitur, atque ita invalescunt tenebræ adversus eam, sed et mus veniens ad eam, volensque myxum ejus comedere, priusquam perfecte extingatur, non potest propter calorem ignis; si autem viderit, quod nec lumen habet, nec calorem jam retinet ignis, tunc volens trahere myxum ejus, dejecit etiam ipsam lucernam in terram, quæ, si testea fuerit, minutatur, si arca, a domino suo reparatur; ita etiam, si neglexerit anima; paulatim recedit ab ea Spiritus Sanctus donec perfecte extingatur calor ejus, atque ita inimicus consumit, et devorat propositum animæ illius, sed et corpus nequitie exterminat. Si autem quis per affectum, quem habet in Deo, bonus fuerit, simpliciter autem ad negligentiam raptus fuerit, Deus, qui misericors est, excitat in eo mentem suam etc.

Sicut infructuosa arbor intricat cespitem, necat spatia, exhaurit terræ vires, cultorem conficit damna, afficit tædio possidentem, ac sic excedere istam lucrum est, et istam

commodum non habere; sic homo utique, qui naturæ donum, munus animæ, rationis beneficium, excellentiam sensuum, iudicium mentis, artis industriam, culturæ bonum per steriles atque inopes actus evertit, occupat, mergit, auctori fructibus, cultori gratiam negat. Sicut arbor e terra, sic iste e vita meretur excidi. Et sicut infecunda arbor, si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subjectis vitibus umbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus fit fecundis; ita homo deses, ignavus, non sibi fit noxius, sed multis. S. CHRYS. § 106.

Sicut acetum dentibus et fumus oculis; sic piger his, qui miserunt eum. Quasi diceret, sicut acetum valde est ingratum dentibus, et fumus oculis invisus est; ita quoque homo piger supra modum est abominabilis. Ps. X, XXVI.

Sicut si quis manibus ac pedibus sanus sit, habeatque ante se escas plurimas appollitas, et signitè torpens noluerit ori suo eas admovere, iisque vesci, ut animam corpusque reficiat, talis sibi necis suæ auctor est; ita quoque monachus (sive quilibet alius piger et acediosus) qui suavissimos divinæ gratiæ cibos expertus est, si neglexerit ipsam invocare, haudquamquam dulcedine ejus satiari, recrearique poterit, sed velut fame consumptus, auxiliumque destitutus tabescet. Quis ergo illius miserebitur, qui cum gratiæ celestis escam, si manus extenderet, gustare posset, sponte se illius suavitate epulis per desidiam privat? S. EPHR. § *de vit. virg.*

#### MOTIVA.

Exemplum Dei; hinc S. Jo. Damascenus Spiritum S. non sine ingenti mysterio, divinitati ignis nomen attribuisse notat, ut per hoc insinuet, quod sicut elementum istud semper activum existit, ita quoque Deus in continua versetur operatione. Idem quoque Spiritus Sanctus, quando prima omnium vice se mundo manifestum fecit, operativum prorsus et activum se exhibuit; nam, ut Scriptura ait: Spiritus Domini ferebatur super aquas. De Verbo æterno S. Joannes pariter inquit: Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil, quod factum est. Denique de Patre æterno in primis totius Bibliæ verbis dicitur: In principio creavit Deus cælum et terram. Et ipse Christus



de ipso dixit : Pater meus usque modo operatur. *MANSI*, disc. XIV, n. 2.

Ideo Bellovacensis recte ait : Cum audis Deum operatum fuisse sex diebus, et in septima quiescisse, frustra speras requiem, nisi post laborem. Operatur enim Deus continuo gubernandum mundum, ordinando, providendo. *BELLOV. Spec. Moral.* l. III, p. VI, dist. 1.

Unde Joan. v : Pater meus usque modo operatur. Neque prætereunda nobis est moralitas quedam, quam Oleaster his verbis adducit : Est, quod hic advertas, scilicet non quiescendum esse, nisi prius laboraveris, similiter pluribus laborandum, paucioribus quiescendum.

Exemplum Christi; de quo sic discurrit Bellovacensis : Exemplum Christi habemus, qui dicit : Pauper sum ego, et in laboribus a juvenute mea. Prius Dominus a labore non destitit usque ad diem mortis suæ, diebus prædicando, discurrando, corripiendo, miracula faciendo, noctibus in orationibus insistendo. *BELLOV. ib.*

Matthæi cap. VIII, 16 dicitur : Vespere autem facto, obtulerunt ei multos demonia habentes, et eiciebat. At vero quamobrem Christo dæmoniacos illos liberandos tam sero obtulerunt, quoniam spectat ista tarditas? Albertus Magnus inquit, quia in die occupatus erat, Verbi Dei prædicatione, ex compassione ad ignorantiam populi, et in sero per miraculum confirmavit quæ prædicaverat, et excitavit populum ad laudem Dei. *Psal. XLII, 9.* In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum ejus. Quæ omnia confirmans S. Bernardus : Ipse, inquit, hominum sæculique auctor, quando in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, numquid stetit? quidem teste Scriptura : Pertransiit bene faciendo et sanando omnes. Pertransiit ergo sicut non infructuose, ita non remisit, non pigre, non lento gressu ; sed quemadmodum de eo scriptum est : Exultavit ut gigas, ad currendam viam. Porro currentem non apprehendit, qui et ipse pariter non currit. Et quid prodest, Christum sequi si non contingat consequi. Ideo Paulus aiebat : Sic currite, ut comprehendatis. *S. BERN. ep. CCLIII.*

Exemplum Angelorum; per quos Deus continue et incessanter operatur; de quibus proinde Vates Regius ait : Qui facit Angelos suos spiritus et ministros suos ignem

urentem. S. Antonius citat S. Bernardum in hæc verba scribentem : O impudens et imprudens! millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei, scilicet ad operandum, quod eis congruit; et tu sedere præsumis, et otiosi? Unde Seraphini circa thronum Dei ab Isaia, sex alii instructi, visi fuerunt : Sex alie uni, et sex alie alteri; ubi Glossa ait : Propter velocem in omnibus discursum, sicut et venti alati dicuntur. Etenim cœlestes illæ Intelligentiæ in continua sunt activitate, volvendo semper primum mobile, omnesque alias sphaeras supernas; superintendendo tutelæ provinciarum atque regnorum, suamque circa singulos nostrum quotidie, dies et noctes perficendo sollicitissimam custodiam, nam Angelus suis Deus mandavit de te. *S. ANTONIUS*, p. II, tit. IX, c. XIV, § 1.

Exemplum mundanorum; quod sic proposuit Thomas Morus : Mundani, cheu! laborant et sudant, ut eant ad infernum, cum tamen, si longe minus pro gloria Dei et animæ propriæ salute facerent, sublimissimos sibi gloriæ gradus in cœlo comparaturi fuissent; et ideo, licet mandani in temporalibus negotiis prudentiores et astutiores sint viris spiritualibus et vere Christianæ vite deditis, attamen in rebus ad futuram vitam spectantibus, ab his longe superantur; et ideo Lyranus hic prudentiores interpretatur, astuti et fervidi in temporalibus negotiis. Lucas Burgensis pariter finem a Christo in hac parabola intentum declarans, inquit : Verba sunt Christi, occasione laudate prudentiæ iniqui hujus villicæ, exprobrantis filii Dei misericordiam suam. Eusebius Emisenus inquit : Prudentiores sunt illi in malo, quam isti in bono; vix enim inveniuntur aliqui sancti, qui tantam prudentiam habeant in acquirendis bonis æternis, quantum calliditate isti habent in acquirendis bonis temporalibus; pro his enim nocte dieque vigilant, laborant, angustiantur. Quod confirmans Stobæus sic loquitur : Ut facilius et promptius labores illos sustineamus, quos virtutis et honestatis gratia subitari sumus, hæc animo reputare secum utile fuerit; videlicet, quam multa tolerant aliqui propter malas cupiditates, ut qui amat luxuriose; et quantum sufferant alii lacerandi causa. Item quanta patientur nonnulli, dum gloriam venantur. An non igitur iniquum foret, illos quidem hujusmodi pro nulla re honesta sustinere, nos vero honestatis gratia

et declinandæ causa pigritiæ (quæ plane pestis est vitæ nostræ) tum comparandæ virtutis (quæ nobis bonorum omnium dux est) non quovis labores prompte subire; atqui verbis exprimi non potest, quanto præstantius sit eniti, ut cupiditates propriæ castigentur, quam laborare ad uxorem potendum alienam; item frugalitatem exerceere, quam in comparandis pecuniis laboriosum esse; et operam dare ne sis ambitiosus, quam gloriæ conquirendæ causa multis negotiis molestari. *MANSI*, disc. I, n. 4.

Exemplum avarorum; de quo S. Augustinus eleganter sic discurrit : Non est gravis avaritia? Quare ergo te de somno excitat, teque aliquando etiam dormire non sinit? Et forlasse habes cum illa alterum onus pigritiæ; et ista duo nequissima onera, secumque pugnantia premunt te, et dilanant te; non enim paria imperant, non enim similia jubent. Pigritia dicit : Dormi. Avaritia dicit : Surge. Pigritia dicit : Noli pati frigidus dies. Avaritia dicit : Tolerare in mari etiam tempestates. Illa dicit : Requiesce. Ista non sinit quiescere; jubet : Non solum procede, sed et naviga trans mare; quære terras, quas ignoras; merces in Indiam deportandæ sunt. Non nosti linguam Indorum, sed intelligibilis videtur sermo avaritiæ. Venies ignotus ad ignotum; das, accipis, emis, portas; periclitatus pervenisti, cum periculis redis, exclamas in mari exagitatus tempestate : Deus, libera me ! non audis respondentem : Quare? Misi te? Avaritia tibi jussit, ut acquirereres, quod non habebas. Ego tibi jussi, ut sine labore ante ostium tuum pauperi dares, quod habebas. Illa te ad Indos misit ad reportandum aurum. Ego tibi ad ostium Christum posui, a quo emeris Regnum Cœlorum. Tandemque hæc notatu dignissima subdit verba : Laboras in jussione avaritiæ, in jussione mea non laboras. *S. AUGUST. S. XXII, de verb. Apost.*

Exemplum peccatorum; quod Bellovacensis sic proponit : Vehementer et efficaciter nos excitare debet, imo compellere labor, quem voluntarie sumunt, et gaudenter sustinent plures mundani omnibus diebus vite suæ, pro modico luero vel commodo temporali. Denique si consideremus, quantos labores, timores, et pericula, quantas sollicitudines et angustias sustinent miseri peccatores pro flagitiis suis, et perversis voluntatibus suis adimplendis, quibus non vitam, sed mortem sibi mercantur æternam.

Augustinus, in libro de Patientia, ait : Intuemur, quanta in laboribus et doloribus sustinent pro rebus quas vitiose diligunt, quanta pro falsis divitiis, et pro vanis honoribus, quanta pro ludicris affectionibus periculosissima et molestissima patientissime tolerant. Pecunia, gloria, lascivia cupidos videmus; item desiderata perveniunt, optatisque non careant, soles, imbres, nives, glacies, fluctus et procellosissimas tempestates, aspera et incerta bellorum immanium, ictus et vulnera, horrenda plagarum non inevitabili necessitate, sed culpabili voluntate perferre; et pro apertis sceleribus, non ut ea puniant, sed perpetrent, homines multi gravissima perferunt. *S. ISIDOR. l. III, Epist. CCXXXVII.*

Unde recte Thomas Kemp. dixit : Plures mundum libentius audiunt, quam Deum; facilius sequuntur carnis suæ appetitum, quam Dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia et prava, et servitur ei aviditate magna; ego promitto summa et æterna, et torpescunt mortalium corda. Quis tanta cura mihi in omnibus servit et obedit, sicut mundo et dominis ejus servitur? Erubescet Sidon, ait mare; et si causam quæris, audi quare. Pro modica præbenda, longa via curritur; pro æterna vita, a multis vix pes semelli a terrena levatur. Vile pretium queritur; pro uno numismate interdum turpiter litigatur; pro vana re et parva promissione, die nocteque fatigari non timetur. Sed proh dolor! pro bono incommutabili, pro premio inestimabili, pro summo honore et gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubescet ergo, serve piger et querulose, quod illi paratores inveniuntur ad perditionem, quam tu ad vitam. Gaudet illi amplius ad vanitatem, quam tu ad veritatem. *THOM. KEMP. de unit. Chr. l. III, III.*

Exemplum agrorum; nam, ut recte notavit Sanctus Chrysostomus, si vel parum aliquid in corpore morbi pulsaverit, statim et medicos adhibemus, et pecuniam profundimus, et omni observantia, que competunt, gerimus, nec prius cessatur quam quæ molestia sunt, mitigentur; anima vero quotidie vulneretur; eum per singula lanietur, uratur, præcipietur, et modis omnibus pereat, nec parva quidem pro ea nos cura sollicitat. *S. CHRYS. l. I, de compunct.*

Exemplum Creaturarum; quod sanctus Augustinus sequentibus verbis proponit : Aperi oculos mentis et corporis, videbisque singu-